

YENİ BİR SEĞİR-NÂME YAZMASI ÜZERİNE

Mehmet YASTI*

ÖZ

Seğir-nâme, insan uzuvlarının çeşitli hareket ve titremelerinden yola çıkarak o kişinin geleceği ile ilgili yorumlarda bulunan ihtilâc-nâme adı da verilen fal türünde yazılmış eserlerdir. Türklerin ilk yazılı metinlerine kadar uzanan seğir-nâmelerin yurt içi ve yurt dışındaki çeşitli kütüphanelerde müstakil ya da tabir-nâmeler ve kıyafet-nâmeler içerisinde birçok yazması mevcuttur. Üzerinde çalıştığımız seğir-nâme yazması Fransa Bibliotheque National (FBN) 178 numarada kayıtlı mecmuanın 296-320. sayfaları arasında bulunmaktadır. Yazma, barındırdığı 151 seğirme ile mensur tarzda yazılan seğir-nâmeler içinde en fazla seğirmeye sahip olanlardan biridir. Bu çalışmada FBN’de bulunan yazmanın seğir-nâme bölümü metin olarak ortaya konulmuş, belli başlı imla hususiyetleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca seğirme çeşit ve adedi olarak diğer seğir-nâmelerle karşılaştırması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seğir-nâme, ihtilâc-nâme, seğirme, fal, Fransa Bibliotheque National

* Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, myasti@konya.edu.tr

A NEW SEĞİR-NÂME MANUSCRIPT ON

ABSTRACT

Seğir-nâme is fortune type of written works, makes a comment considering a variety of human limb movements and tremors on future of a person, ihtilâc-nâme also called. A lot of manuscripts of the Seğir-nâme are available in domestic and foreign in various libraries private or in the tabir-nâme and the kıyafet-nâme, which reaches up to the first written texts of Turks. The manuscript of seğir-nâme that we are working on it located between 296 and 320 pages in magazines (178 numbers) registered at France Bibliotheque Nationale (FBN). This manuscript, which contains 151 twitches is one of which has a maximum_twitches in prose written the seğir-nâme. In this studies, the Seğir-nâme section of the manuscripts located in FBN as the text has been placed, were given information about certain characteristics of spelling. It also was made a comparison with other seğir-nâme as a twitch type and quantity.

Key Words: Twitch-letter, convulsions-letter, fortunes, France Bibliotheque National

Giriş

İnsanoğlu var olduğundan beri geleceği özellikle de kendini nasıl bir sonun bekledi gibi konuları hep merak etmiştir. Bu merak unsurundan dolayı gayb'dan haber veren ilimler gelişmiş, bu alanda ilm-i tefeül de denilen fal türünden çeşitli eserler meydana getirilmiştir. Geçmişten günümüze çeşitli türlerde karşımıza çıkan bu ilimlerin etki ve kullanım alanı genişleyerek zaman içerisinde edebî tür özelliği kazanmış, böylece birçok ilim dalının da ortaya çıkmasına vesile olmuştur. (Sümbüllü 2008:384) Bu ilimlerin başlıcaları: Kuşların çeşitli hareket, titreyiş ve ötüşlerini yorumlayarak bir takım öngörülerde bulunan bilime *ilm-i ıyâfe*; insanoğlunun simasına bakarak ahlâkını yorumlamayan bilime *ilm-i simâ*; avuçtaki çizgilere bakarak yorum getiren bilime *ilm- kef*; alındaki çizgilerin uzunluğu ya da kısalığından hareketle çeşitli çıkarımlarda bulunan bilime *ilm-i hutût*; vücut organlarının seğirmesinden çeşitli yorumlarda bulunan bilime *ilm-i ihtilâc*; bir kişinin çehresi ve azasının şekil ve suretinden tabiat ve ahlâk yapısını yorumlayan bilime *ilm-i kıyâfet*; koyun kemiğine bakılarak yorumda bulunulan bilime *kitfe*; tabiat olaylarını yorumlayan bilime ise *melheme* adı verilmiştir. (Ertaylan 1951:2)

Her millette olduğu gibi Türk dünyasında da eskiden beri bu konuya ilgi duyulmuştur. Türklerin daha yazı tarihinin ilk dönemlerinden –özellikle Uygur döneminden- itibaren fal türünde eserler verdiği bilinmektedir. (Sertkaya 2011:1533) 9. yüzyılda Göktürk harfleriyle yazılmış Irk Bitig adlı fal kitabı da bu alanda yazılmış Türkçe eserler içinde yer alır

1. Seğir-nâme

Fal türünde meydana getirilen ilimler içinde insanın kendisi ile ilgili yapılan yorumlar başta gelir. Tarihî metinlerde segri-, seyirir, tebre- gibi terimler ile de karşılanan seğir- Türkçe Sözlük'te *Genellikle vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kaslar hafifçe oynamak* (TS, 2005:1722) anlamında kullanılmıştır. Genel olarak seğir- ile Farsça nâme kelimelerinden türetilen seğir-nâme, insanın herhangi bir uzvunun seğirdiği zaman, o kişinin gelecekteki yaşantısına dair çeşitli tahminlerde bulunularak, hükümlerin çıkarıldığı bir edebî türdür. İslam dairesi içindeki Türklerde bedendeki bazı organların oynaması, seğirmesi gibi çeşitli hareketlerine bakılarak yorumlarda bulunma işine ilm-i ihtilâc adı da verilmiştir. Türkler arasında geniş bir ilgi görmesinden dolayı Türk edebiyatında seğirmelerle ilgili ihtilâc-nâme, kütüb-i ihtilâc, seğir-nâme, seyirir-nâme, seyirme-nâme adlarında çeşitli mensur ve manzum eserler ile risaleler kaleme alınmıştır.

Müstakil yazmaların dışında seğir-nâmelere ta'bir-nâmeler ile kıyâfet-nâmelerin bir bölümü olarak da rastlanılır. (Ersoylu 1985: 27)

2. Seğir-nâmeler Üzerine Yapılan Çalışmalar

Şimdiye kadar tespit edilen seğir-nâme metinlerinin Uygur ve Arap harfleri ile yazıldığı görülmektedir. Seğir-nâmeler üzerine yapılan çalışmaları Uygur harfli ve Arap harfli seğir-nâme metinleri üzerine yapılan çalışmalar olmak üzere iki alt başlıkta ele alabiliriz.

2.1. Uygur Harfli Seğir-nâme Metinleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkçe bilinen en eski seğir-nâme metni Uygurlar kalmıştır. Bu seğir-nâme eski Uygur harfleri ile yazılmış olup dili Uygur Türkçesidir. Eski Uygur harfli bu yazma 10 seğirmeyi kapsayan 13 satırlık bir metindir. Bu metin üzerine ilk çalışmayı Reşit Rahmeti Arat yapmıştır. Arat, yazmanın transkripsiyon harfli metni ile Almanca çevirisini Turfan Texte'in (Türkçe Turfan Metinleri) VII. cildinde 34 metin olarak yayımlamıştır. Yazma bugün Berlin Branderburg Bilimler Akademisi U. 5820 numarada bulunmaktadır. Metinde *seğri-* yerine *tebre-* fiili kullanılmıştır. Metin üzerine ikinci çalışmayı ise *Türkische Zuckungsbücher* adıyla Peter Zieme yapmıştır. Zieme çalışmasında metni tekrar transkribe ederek, Arat'ın yanlış ve eksiklerini düzeltmiştir. (Sertkaya 2011:1534)

buş, b(a)ş1 yomk1 tebreser, öküş ağı	Großen Reichtum ⁴ erwerben. Wenn jemandem die
barım bolur, kayu kişi-niñ oñdun	rechte Seite des Kopfes zuckt, so wird man eine
b(a)ş-1 tebreser, ırak balık-ka barır;	weit entfernte Stadt aufsuchen; ⁶ wenn die linke Sei
sol-tın baş-1 tebreser, erik-ke tegir (.)	te des Kopfes zuckt, so wird man zur macht gelan

kayu kişin-[iñg kamağ] butı, başı yumğ1 tepreser, öküş ağı barım bulur	“Bei wem [alles], Fuß und Kopf gänzlich zuckt, der erlangt viele Reichtümer”.
kayu kişi-niñ oñdun b(a)ş-1 tepre- ser, ırak balık-ka barır	“Bei wem die rechte Kopfhälte zuckt, der geht in eine ferne Stadt”.
<kayu kişi-niñ> sol-tın baş-1 tepreser, erik-ke tegir (.)	“Bei wem die linke Kopfhälte zuckt, der gelangt zu Macht”.

(Sertkaya 2011:1534)

2.2. Arap Harfli Seğir-nâme Metinleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Arap harfli seğir-nâmeler üzerine ise ilk çalışmayı 1967 yılında Yugoslavya’da bulunan iki yazma üzerine Włodzimierz Zajaczkowski yapmıştır. Yazmalardan ilki bugün Saraybosna, Gâzî Husrev Bek Kütüphanesi 3551 numarada kayıtlı (A1); diğeri ise Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü Kütüphanesi 733 numarada kayıtlı (A2) bulunmaktadır (Sertkaya 2011:1535).

1967 yılında Muammer Kemal Özergin, özel kütüphanesinde *Hâzâ kitâb-ı ta’bîr-nâme* ve *Hâzâ kitâb-ı seyirir-nâme* adlarıyla bulunan iki seğir-nâme metni üzerine çalışmıştır. Özergin, 16 seğirmenin okunuşunu vermiştir (Özergin 1967).

1969 yılında Arif Özer, *Türkçe İki Seğir-nâme Kitabı Üzerine* adlı çalışmasında daha önce Zajaczkowski’nin yayımladığı iki seğir-nâme metninden seçmeler vermiştir (Özer 1969:48-52).

1985 yılında Halil Ersoylu *Segir-nâme* adlı makalesinde Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2179 numarada kayıtlı (B1) mecmuanın 126a-127a varakları arasında bulunan mensur seğir-nâmenin traskripsiyon harfli metnini, metnin sözlüğü ile uzuvlar dizini ve tıpkıbasımını vermiş, ayrıca metni imla ve dil özellikleri bakımından incelemiştir (Ersoylu 1985:27-48). Ersoylu Seğir-nâme adlı makalesinde Topkapı Sarayı Kütüphanesi 3157 numarada kayıtlı (B2) yazma üzerine ayrıntılı inceleme yapmıştır. Ersoylu çalışmasında metnin transkript harfli metnin yanında metnin imla, dil ve cümle yapısı, dizinini ile tıpkıbasımını vermiştir. Yazma karşılaştırmalı metin yöntemiyle oluşturulmuştur (Ersoylu 1992:99-145).

Seğir-nâmeler üzerine detaylı araştırmalardan birini de Ayşe Gül Sertkaya yapmıştır. Sertkaya, *Bilinmeyen Bir Seğir-nâme Yazması* adlı makalesinde Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yazmalar nu. 24’te kayıtlı bulunan mecmuanın dördüncü metni olan seğir-nâmeyi incelemiştir. Sertkaya’nın çalıştığı seğir-nâme metni karşılaştırmalı metin şeklinde hazırlanmıştır (Sertkaya 2011:1533-1560).

1999 yılında Recep Karaatlı, *Türkçe Bir Seğir-nâme Üzerine* adlı makalesinde Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı öğrencisi Ayşegül Suna’nın şahsi kitaplığındaki bir mecmuanın 74b-82b varakları arasında bulunan seğir-nâmenin transkripsiyonlu metnini

vermiş, metnin dil ve imla özelliklerini irdelemiş, dizin ile tıpkıbasımını yapmıştır. (Karaatlı 1999:89-142)

Son dönemde Yusuf Ziya Sümbüllü'nün seğir-nâmeler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. *Seğir-nâme ve Seğirmek manaları Üzerine Bir İnceleme* adlı makalesinde biri Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kitaplığı 13060 numarada kayıtlı (C1), diğeri 12080 numarada kayıtlı (C2) iki müstakil mensur seğir-nâme metninin transkripsiyonlu metinlerini ve sözlüğünü vermiştir (Sümbüllü 2007:53-69). Sümbüllü, *Gaybî İlim Şubesi Olarak İhtilâc-nâmeler ve Mevlânâ Sevâdî'nin Manzum İhtilâc-nâmesi* adlı çalışmasında ise Mevlânâ Sevâdî'ye ait Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları nu. 269'da kayıtlı nüsha, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları Şr 525'te kayıtlı nüsha ile Bibliotheque Nationale de France Kütüphanesi, Turc 21'de kayıtlı manzum nüshaları incelemiştir. Sümbüllü ayrıca 2010 yılında 17 seğir-nâme metnini karşılaştırdığı "Seğirname" adlı müstakil çalışmayı da yayımlamıştır (Sümbüllü 2010).

Fatih Ramazan Süre, *Bir Seğirname Örneği* adlı makalesinde Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi 3794 numarada kayıtlı mecmuanın 32-45. sayfaları arasında bulunan mensur seğir-nâme metnini incelemiştir (Süre 2011: 287-304).

3. Yazım Türüne Göre Seğir-nâmeler

Manzum ve mensur olmak üzere iki şekilde kaleme alınan seğir-nâmelerde şimdiye kadar yapılan çalışmalardan hareketle iki yöntem tespit edilmiştir.

Bunlardan birincisi bir uzvun seğirmesi ve buna verilen yorum şeklinde meydana getirilen seğir-nâmelerdir. Başta R. R. Arat'ın üzerinde çalıştığı Uygur Türkçesi ile yazılmış seğir-nâme olmak üzere W. Zajaczkowski, Arif Özer, M. K. Özergin, Halil Ersoylu, Recep Karaatlı, Yusuf Ziya Sümbül ve Fatih Ramazan Süre ile üzerinde çalıştığımız FBN yazması bu tarzda oluşturulmuş mensur metinlerdir.

İkincisi ise bir uzvun seğirmesine beş tanınmış tabircinin (sıralaması yazmalara göre değişebilmekte) İskender-i Zülkarneyn, Dânyâl, Ca'fer-i Sâdık, Selmân-ı Pârs, Süheyl-i Rûmî- yaptığı yorumlar şeklinde meydana getirilen karşılaştırmalı seğir-nâmelerdir. Ayşe Gül Sertkaya ile Halil Ersoylu'nun (B2) çalıştığı yazmalar ikinci yöntemle meydana getirilmiş seğir-nâmeye örnek teşkil eder.

4. Metinlere Göre Seçirme Sayıları

Üzerinde çalışılan metinler incelendiğinde seçirme sayıları, seçiren uzuvlar ile seçiren uzuvların sıralanışında farklılıklar görülmektedir.

Berlin Branderburg Bilimler Akademisi no. 5820’de kayıtlı 10 yazmada yer alan s.

Saraybosna Gâzî Husrev Bek Kütüp. no. 3551’de kayıtlı (A1) 132 yazmada yer alan s.

Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü Kütüp. no. 733’te kayıtlı (A2) 111 yazmada yer alan s.

Muammer Kemal Özergin’in özel kütüphanesinde bulunan 16 yazmada yer alan s.

Mevlânâ Müzesi Kütüp. no. 2179’da kayıtlı (B1) mecmuada yer alan s. 87

Topkapı Sarayı Kütüp. no. 3157’de kayıtlı (B2) yazmasında yer alan s. 152

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yazmalar no. 24’te kayıtlı 81 yazmada yer alan s.

Atatürk Ün. Seyfettin Özege Kitaplığı no. 13060’da kayıtlı (C1) 102 yazmada yer alan s.

Atatürk Ün. Seyfettin Özege Kitaplığı no. 12080’de kayıtlı (C2) 42 yazmada yer alan s.

Ayşegül Suna’nın şahsi kitaplığındaki bir mecmuada yer alan s. 116

Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüp. no. 3794’te kayıtlı yazmada yer alan s. 137

Fransa Bibliotheque National no. 178’de kayıtlı yazmada yer alan s. 151

5. Fransa Bibliotheque National Yazmasının Özellikleri

Yazma, Fransa Bibliotheque National 178 numarada kayıtlı mecmuanın 296-320 sayfaları arasında yer alan üçüncü metindir.¹ Eser adı “*Hāza'l-kitāb-ı Segir-nāme İst*’tir. Ayrıca yazmanın birinci sayfası (s. 396) beşinci satırında “...*bilgil ki bu kitābı ihtilāc-nāme dirler...*” ifadesi vardır. Eserin müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. Mecmuanın H. 967 (M. 1560) tarihinde tamamlandığına dair 320. sayfada tarih düşülmüştür. Dolayısıyla bu eserin de aynı tarihte istinsah edildiği düşünülebilir. Segir-nāme veya İhtilāc-nāme mensur olarak yazılmıştır. Eserin yazısı birçok yerde arka sayfanın mürekkebinin ön sayfaya çıkmasından dolayı karışmış, okunamaz hâle gelmiştir. Kitabın cildi ve sayfaları yıpranmış bir hâldedir. Eserin son sayfasında 10, diğer sayfalarında ise 11 satır bulunmaktadır. Siyah çerçeve içerisinde yer alan metinde *eser adı ile ammā, eger, eger bir kişinin, eger kim,...* gibi ifadeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

FBN yazmasında 151 seğirme geçmektedir. Ayrıca daha önce yapılan çalışmalarda seğiren uzuvların sırlamaları ile FBN arasında da farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Metinde sağ ve sol yanakların seğirmesi ikiye defa geçmiştir. Bunlar seğirme sayısı olarak tarafımızca birer sayılmıştır. 303/9’da sağ yanağın seğirmesi *hasta ise hālāş ola ve şāz ola* şeklinde yorumlanırken aynı sağ yanağın seğirmesi 304’teki derkenarda *sevgülüsi gide* olarak farklı bir yorumlanmıştır.

6. Fransa Bibliotheque National Yazmasında Geçen Seğirmeler

Metinde geçen seğirmeler sırasıyla aşağıdaki gibidir:

depesi s. 297/5	burnuñ şol yanı s. 303/4	şol koltuğı s. 309/2	şag dizi s. 314/6
başuñ çevresi s. 297/6	burnuñ şag deligi s. 303/5	şag yağrını s. 309/4	şol dizi s. 314/8
başuñ şag yanı s. 297/8	burnuñ şol delügi s. 303/7	şol yağrını s. 309/6	şag incügi s. 314/10
başuñ şol yanı s. 297/10	şag yañağı s. 303/8	şag gögsi s. 309/8	şag incügi taşrası s. 314/11
başuñ öñi s. 297/11	şol yañağı s. 303/10, 304/1	şol gögsi s. 309/10	şol incügi s. 315/1
başuñ ardı s. 298/2	ağzuñ şag yanı s. 304/4	şag memesi s. 309/11	şol incügi taşrası s. 315/2
alnı eger s. 298/3	ağzuñ şol yanı s.	şol memesi s.	şag baldırı s. 315/4

¹ E. Blochet, Bibliotheque National Catalogue Manuscrits Turcs I, Paris Bibliotheque National 58 rue de Richelieu, 1932, s. 82.

	304/5	310/2	
alınının sağ yanı s. 298/4	yuvaru [dudağı] s. 304/6	Pehlū s. sağ yanı 310/3	şol baldırı s. 315/7
alnuñ şol yanı s. 298/5	aşağa dudağı s. 304/7	şol yanı pehlūluñ 310/4	sağ balduruñ yumşağı s. 315/6
eñse s. 298/6	iki dudağı s. 304/9	Pehlūnūñ altı s. 310/5	şol balduruñ yumşağı s. 315/7
ķulaķ (şağı) s. 298/7	dili s. 304/10	arķasınūñ sağ yanı s. 310/6	sağ topuğı s. 315/9
şol ķulaķ s. 298/9	eñegi s. 304/11	arķasınūñ şol yanı segir[se] 310/9	şol topuğı s. 315/11
sağ ķulağıñ yumşağı s. 298/11	eñegūñ ķukuru s. 305/2	arķasınūñ ortası s. 310/10	topuğıñ sağ taşra yanı s. 316/1
şol ķulağıñın yumşağı s. 299/2	boğazı s. 305/4	gōgsūnūñ altı s. 311/3	topuğıñ şol taşra yanı yanı s. 316/2
sağ ķulağıñın deligi s. 299/4	boynūñ sağ yanı s. 305/5	gōgsi s. 311/2	topuğıñ şağı iç ya[nı] s. 316/3
şol ķulağıñın deligi s. 299/6	boynūñ şol yanı s. 305/6	gōgsinūñ ortası s. 311/4	topuğıñ [sol] iç yanı s.316/4
sağ ķulağıñ ardı s. 299/7	kūlli boynı s. 305/7	sağ ve şol eñegisi s. 311/7	sağ ayağıñ arķası s. 316/6
şol ķulağıñ ardı s. 299/9	sağ omuzuñ s. 305/10	yūregi s. 311/9	şol ayağıñ arķası s. 316/8
sağ ķaşuñ s. 299/11	şol omuzu s. 306/1	sağ bōgregi s. 311/11	sağ ayağıñ altı s. tabānı s. 316/11
şol ķaşı s. 300/1	sağ bāzū s. 306/2	şol bōgregi s. 312/2	şol ayağıñ [altı] seğıre 317/2
sağ ķaşuñ sağ gözi bile s. 300/3	şol bāzu s. 306/4	ķarınūñ sağ yanı s. 312/4	sağ ayağıñ pençesi s. 317/4
şol ķaşuñ ile şol gözūñ bile s. 300/6	sağ direse[g]ūñ s. 306/6	şol yanı ķarınūñ s. 312/6	şol ayağıñ pençesi s. 317/5
sağ gözünūñ içi s. 300-9	şol diresegi s. 306/8	gōbegi s. 312/7	sağ ayağıñ ökçesi s. 317/6
şol gözünūñ içi s. 300/11	sağ eli ve bilegi s. 306/9	sağ oturağı s. 312/9	şol ayağıñın ökçesi s. 317/8
sağ gözūñ yuvaru ķapağı s. 301/1	şol bilegi ve eli s. 306/10	şol oturağı s. 312/10	sağ ayağıñ baş barmağı s. 317/11
şol [gözūñ] yuvaru ķapağı s. 301/3	sağ elūñ ayası s. 307/1	odurağıñın iki yañı s. 312/11	şol ayağıñ baş barmağı s. 318/3
sağ gözūñ aşağıa ķapağı s. 301/5	şol ayası s. 307/2	ķaşuğı s. 313/1	sağ ayağıñ ikinci barmağı s. 318/4
şol gözūñ aşağıa ķapağı s. 301/7	sağ elūñ başbarmağı s. 307/4	zekerı s. 313/3	şol ayağıñ ikinci barmağı s. 318/7
gōzlerūñ ķırpūķleri s. 301/9	şehādet barmağı s. 307/5	zekerinūñ ucu s. 313/4	sağ ayağıñ üçinci barmağı s. 318/9
sağ gözūñ çevresi s. 301/11	orta barmağı s. 307/8	zekerinūñ dibi s. 313/5	şol ayağıñ üçinci barmağı s. 318/11

şol gözün çevre[si] s. 302/1	dördüncü barmağı s. 307/10	dübürü s. 313/7	şag ayağın dördüncü barmağı s. 319/2
şag bebegi s. 302/3	küçük barmağı s. 307/11	hayānuñ şağı s. 313/8	şol ayağın dördüncü barmağı s. 319/4
şol bebegi s. 302/5	şol elinün baş barmağı s. 308/2	hayānuñ şo[l] yanı s. 313/9	şag ayağın beşinci barmağı s. 319/6
şag bınarı s. 302/6	ikinci barmağ s. 308/4	hayā cümle s. 313/11	şol ayağın beşinci barmağı s. 319/8
şol gözünün bınarı s. 302/9	orta barmağı s. 308/6	hayānuñ yanları s. 314/1	şag ayağın cümle barmaqları bir yirden s. 319/11
cümle burnı s. 302/10	dördüncü barmağı s. 308/7	şag ve şol cümle hayā s. 314/2	şol ayağın cümle barmaqları s. 320/3
burnun ucu s. 303/1	küçük barmağı s. 308/9	şag uyluğı s. 314/5	cümle a'zāsı s. 320/6
burnun şag yanı s. 303/3	şag koltuğı segir[se] s. 308/11	şol uyluğı s. 314/5	

7. Yazmanın Belli Başlı İmla Özellikleri

Eski Anadolu Türkçesinin en önemli özelliklerinden biri de imlada – *özellikle Türkçe kelimelerin yazımında*- bir standardın olmamasıdır. Bunda manzum metinlerde kelimeleri vezne uydurma çabası; mensur metinlerde ise yazıldığı dönemin ve çevrenin konuşma dili -ağız- hususiyetlerinin metne yansılma gayreti ile müellif ya da müstensihin imlaya hâkim olmaması gibi etkenler sayılabilir. Ancak imladaki bu çeşitlilikler bir yandan dönemin ağız özelliklerini tespit etmede önemli ipuçları sağlarken, diğer taraftan çevriyazıda birlik kurmada güçlük meydana getirdiği gibi Türkçenin tarihî fonetiğinin değişme seyrini tespit etmeyi de zorlaştırmaktadır. FBN yazmasında dikkat çeken belli başlı imla özelliklerini şu şekilde sınıflamamız mümkündür:

7.1. Kelime Tabanlarında Görülen İmla Farklılıkları

aşağa 301/5-304/7	أَشَاغَه	aşağa 301/6	أَشَاغَه
çok 300/5, 307/1, 316/9	جُوقُ	çok 300/8, 316/9, 317/10, 320/5	جُوقُ
eyliklerin 300/8	أَيْلُكُ لَرِين	eylüg-ile 305/3, 319/3, 320/5	أَيْلُوكِيلَه
kulağ 298/9	قُلَاقُ	kulağının 299/2	قُلَاغِي نَك
kurtıla 307/3	قُورُتْلَه	kurtula 320/1	قُورُتُولَا

Kelimelerin yazımında ünsüzlerin kullanımında da ikilikler göze çarpmaktadır:

odurağınuñ 312/11 اۇدراغۇنۇڭ oturağı 312/9-10 اۇتۇراغى

Metinde ek uyumsuzluğuna dair bir örnek vardır. Ekin hem uyumlu hem de uyumsuz şekli mevcuttur:

azacuk 299/6 ازچۇق azacük 301/7 ازچۇك

7.2. Çekim Eklerinde Görülen İmla Farklılıkları

7.2.1. İstek Eki

Metinde istek eki –A, kalın ve ince sıradan kelimelere üstünlü elif (إ), üstünlü güzel he (ة) veya sadece üstün (َ) ile gelmiştir. Metinde geçen örnekler:

ulu ola 298/1, 299/3 اولۇاولا şāz ola 298/3, 299/9-11 شاذاولا
baylık göresin 300/2 بايلىق كۆرسىن ola 298/2 اولە

7.2.2. Şahıs Eki

2. Teklik şahıs ekinin (سِن) ve (سِنْ) olmak üzere iki farklı imlada yazıldığı tespit edilmiştir:

baylık göresin 300/2 بايلىق كۆرسىن şāz olasin 299/11 شاذ اولاسىن

7.2.3. İlgi Hâli Eki

Ek ünlü ile biten kelimelere –nUñ (نۇك)/(نُك), –nİñ (نِك) (düz ünlülü bir örnek var); ünsüzle biten kelimelere ise –Uñ ekleri ile bağlanmıştır. Ek metinde genel itibariyle yuvarlak ünlülü kullanılmıştır:

alnınuñ 298/4 آلنى نۇك kulaguñ 298/11 قۇلاغۇك
anuñ 301/1 انۇك kulağınuñ 299/2 قۇلاغى نىك
kişinüñ 297/8-9 كىشىنۇك onun sözi 299/8 اۇنۇك سۆزى

7.3. Eklerin Ayrı Yazımı

Metinde kimi çekim eklerinin Uygur imlasında görüldüğü üzere kelime tabanlarından ayrı yazıldığı tespit edilmiştir. Ancak metinde kelime tabanından ayrı yazılma sadece çekim eklerinde değil, yapım eklerinde de vardır.

bilesinde 296/10 بىلە بىئدە birisidür 297/4, 301/10 بىرى سى دۇر
alnınuñ 298/4 آلنى نۇك kulağınuñ 299/2 قۇلاغى نىك
hastalıkdan 307/3 خىستالىق دىن boynına 302/10 بۇى نىنە
guşşalardan 312/2 غۇشە لاردىن eyliklerin 300/8 ائىلك لرىن
sağlık 308/11 ساغلىق

Metinde yukarıdaki imla özelliklerinin dışında göze çarpan bir diğer önemli özellik d (ـ) harfinin ذ (ذ) ile yazılmış olmasıdır:

şāz ola 298/3, 299/11	شَاذْ أُولَا	veyāhūz 316/9	وَيَا حُوذْ
şāzılık 300/11	شَاذِلِقْ	yāhūz 303/7-11, 304/10	يَا حُوذْ
şāz u hurrem 306/5	شَاذْ خُرْمْ		

Metinde dikkat çeken bir başka kullanım ise dirsek² kelimesi ile ilgilidir. Kelime geçtiği her iki yerde de diresek (دِرْسَكْ 306/6, دِرْسَكِي 306/8) şeklinde harekelenmiştir. Eski Anadolu Türkçesi sahasında yazılmış eserlerde kelimenin bu şekline rastlamadık. Ancak kelime bir yerde “dirsek” şeklinde olsa idi diresek şeklinin yanlış yazılmış olduğu düşünülebilirdi. Kelimenin geçtiği iki yerde de “diresek” şeklinde harekelenmiş olması, müellifin ya da müstensihinin ağız özelliğini metne yansıtmış olabileceğini düşündürmektedir.

Bunların dışında metinde eklerin yerli yerinde kullanılmamasından kaynaklı anlam düşüklükleri ile anlatım bozuklukları da tespit edilmiştir. Metnin kurgusunda, ek ve kelime eksikliğinden kaynaklı anlam düşüklüklerini [] şeklinde tamamladık. Örneğin: cümle a‘zāsı segirse 7) bir yirden bir kere ‘ibādet eyleye *maḳbūl* (*maḳbūl ibādet* eyleye demesi gerekirken) 320/7; başuñ öñi segir[se] 298/1; dilegi yerine [gele] 298/3; alnuñ şol ya[nı] segirse 298/5; sağ 11) kaşuñ segir[se] 299/11; şol gözüñ çevre[si] segirse 302/1; yukarı dudağı [segirse] 304/6; şa[g] omuzuñ segirse 305/10; eger pehlū segirse sağ yanı 310/3; topuğuñ [şol] iç 5) yanı segirse 316/4

8. Metin³

[s.296] 1) hāza’l-kitābı segir-nāme ist⁴ 2) bismillāhi’r-raḥmānirraḥīm 3) elḥamdüli’llāhi rabbi’l-‘ālemīn er-raḥmāni’r-raḥīm 4) ve şalla’llāhu ‘alā seyyidinā Muḥammedin ve ālihi ecma’in 5) ammā bilgil ki bu kīṭābı ihtilāc-nāme 6) dirler ādemde olan a‘zālar segirmek 7) hükmin bildürür Pārsi⁵ ḥakīmleri ‘ömürlerin 8) bu nüṣḥa’i şınamak ve tecrube kılmak için 9) ḥarc kıldılar tā Zū’lkarneyn daḥı (as) 10) bu nüṣḥa’i hoş görüp dāyim bilesinde 11) tutardı tā Hārūnu’r-Reşīd daḥı [s.297] 1)

² Tuncer Gülensoy kelimenin etimolojisini: “OT. tirsgek (DLT) <*ti:r+s+gek şekinden getirmiştir” (Gülensoy 2007:289). Tietze ise; “<ET. Tirsgek. Clauson’a göre kelimenin etimolojisi tespit edilmemiştir. Talat Tekin kelimenin ilk hecesi diz kelimesinin kökü olan dir’den getirmiştir” (Tietze 2002:628). Zeynep Korkmaz ise kelimeyi –gak, -gek eki maddesinde ele almıştır. Kelimeyi *tirs-gek*’ten “dirsek” getirmiştir (Korkmaz 1994:43).

³ Metinde okunuşu şüpheli olan kelimelerden sonra (?) işareti kullanılmıştır.

⁴ Met.

⁵ Met.

bunu şınamışdır tecrube kılmışdır sen dahı tecrube 2) kılup eylegil kim eylük gelecek ‘alâmete 3) ṯalib olup yaramazlık gelecek yirden 4) kaçasın sırr-ı hafnũñ birisidür eger 5) bir kişinũñ depesi segirse devlet ve 6) ululuk bula eger bir kişinũñ başuñ 7) çevresi segirse ululuğa ire ve māl bula 8) eger bir kişinũñ başuñ sağ yanı segirse sefere 9) vara ṯiz girũ gele eger bir kişinũñ başuñ 10) sol yanı segirse ululuğa ire gönlinde 11) olan murādına yetiše eger başuñ öñi [s.298] 1) segir[se] bir kavm üzerine ulu ola ol kavm 2) aña muñ‘ ola eger kim başuñ ardı segirse 3) şāz ola alnı⁶ eger segir[se] dilegi yerine [gele] 4) māl bula eger alnıñ sağ yanı segir[se] haber 5) iriše eger alnıñ sol ya[nı] segirse 6) murādına ire eger eñise segirse bir 7) sehelce guşsa çeke eger kulak segirse 8) sağı ululardan eyũ söz işide eger 9) sol kulak segirse düşmānuñ helāk- 10) lıgın işide düşmānları yaramazlıg-ıla añalar 11) eger sağ kulağıñ yumşaqı segirse [s.299] 1) kişi-y-ile ceng ü gavğa ide anuñ sözi 2) üstün ola eger sol kulağıñı 3) yumşaqı segirse dōstlar-ıla eyũ ola eger 4) sağ kulağıñuñ delügi segirse dōstundan 5) eylük haberin göre ve işite eger sol kula- 6)ğıñuñ delügi segirse azacuk kaygu çeke 7) eger sağ kulağıñ ardı segirse bir kimesne 8) ile savaşa onuñ sözi üstün 9) ola eger sol kulağıñ ardı segir- 10) se bir dōsta armağan göndere eger sağ 11) kaşuñ segir[se] şāz olasın ya dōst ucından eyülük göresin [s.300] 1) eger sol kaşı segirse bī-niyāzlık 2) ve baylık göresin şāz ola eger sağ kaşuñ 3) sağ gözi bile segirse bir dōstuñ mevti 4) haberin işide ammā mīrāşın yiyüp çok 5) şafalar süre ammā sol kaşuñ ile 6) sol gözũñ bile segirse bir hasreti ile 7) buluşup gözinden gerçi(?) yaşı aķa ammā kim 8) çok eyliklerin göre sevine eger sağ 9) gözũñ içi segirse eyũ hüyan 10) yavuz hüya dōne eger sol gözũñ 11) içi segirse murādınca şāzılık göre [s.301] 1) eger sağ gözũñ yukarı kapağı segirse şāz ola 2) şāzılığa iriše eger sol yukarı kapağı 3) segirse nefsin yeñüp bir zarardan kur- 4) tulup ferahlar hāşıl ola eger sağ gözũñ 5) aşāğa kapağı segirse bir nesne için 6) melũl olup ağlaya eger sol gözũñ aşāğa 7) kapağı segirse azacuk ğam göre girũ ṯiz 8) giçe şāz ola ve rāhat ola eger gözlerũñ 9) kirpükleri segirse ulu kişi ucundan 10) nāgāh sevine eger sağ gözũñ çevresi 11) segirse azacuk hastalık göre eger sol gözũñ [s.302] 1) çevre[sı] segirse bir hoş nesneden 2) nāgāh sevine şāz ola eger sağ 3) bebegi segirse bir zamān ādemiler diline 4) düşe yaramazlıg-ıla añalar eger sol bebegi 5) segirse ol kimesne Mekke’ye varup nūr göre 6) eger sağ bınarı segirse bir kimse[yi] sevdü- 7) ginden ayırup günāhkār ola hem kendü 8) ağlaya hem ayurduğı ağlaya eger sol 9) gözũñ bınarı segirse sevdüğüñ 10) boynına ķol bağlaya eger cümle burnı segirse 11) şāz ola şāzılık ve baylık bula eger [s.303] 1) burnuñ ucu segirse adı çıķa 2) u[lu]lukda ve burnuñ sağ yanı 3) segirse ceng ide kimse-y-ile eger burnuñ 4) sol yanı segirse kaygulu düşe āhir [y]ne 5) şāz ola eger burnuñ sağ delügi segirse 6) delıldür şāz ola eger burnuñ sol delügi 7) segirse kayguya düşe yāhũz zaķm dege 8) ya sögmek işide eger sağ yañağı segirse 9) hasta ise hālāş ola ve şāz ola 10) eger sol yañağı segirse bir iş işleye 11) kim andan utana yāhũz ğayib göre sevinisin [s.304] 1) eger sol yañağı segirse bir iş 2) işleye kim andan utana yāhũz 3) ğayib göresin sevinisin eger ağzuñ 4) sağ yanı segirse ululuk bula eger ağzuñ 5) sol

⁶ Met. الحن

yanı segirse şāz ola eger 6) yukaru dudağı [segirse] gāyibden kimsesi gele 7) görüşe eger aşağa dudağı segirse düşmānı 8) zelīl eyleye hacālet-ile şıya eger iki dudağı 9) segirse dōstın göre şāz ola 10) yāhūz bir kimse-y-ile ceng ide eger dili segirse 11) kimesne ile fāhişe söyleye eger eñegi [s.305] 1) segirse ceng ide ve düşmānlık belüre 2) iki [dō]stuñ arasında eger eñegüñ çukurı 3) segirse kimesne anı eylük-ile aña 4) eger bogazı segirse hoş ta‘ām 5) yiye eger boynuñ sağı yanı segirse 6) māl bula eger boynuñ sol yanı segirse 7) māl bula renc-ile eger küllü boynu segirse 8) şadağa vire namāz kılmak gerek ve hem Hāk Ta‘ālā’- 9)ya yalvarmak gerek tā kim belā-yı ‘azmı 10) üstüñden gidere eger sa[ğ] omuzuñ segir- 11)se bir ulu pād-şāhlık bulup rāhat ola [s.306] 1) eger sol omuzu segirse şāz olup 2) sevine eger sağ bāzū segirse ni‘met 3) ve ‘izzet bulup şāz ola eger sol bāzū 4) segirse yavu kılunmış nesne var-ısa 5) bulup şāz u hürrem ola ve dōst cemālin görüp 6) feraḥ ḥāşıl ide eger sağ diresek segir- 7)se düşmāndan sehel ḡam göre eger sol 8) diresegi segirse eylükler göre ve şāzılık 9) bula eger sağ eli ve bilegi segirse çok māl bula 10) ve eger sol bilegi ve eli segirse şāz ola 11) ululuğa yetişe hürmet bula eger [s.307] 1) sağ elüñ ayası segirse çok hayr 2) işleye eger sol ayası segirse yā 3) bir ‘illetden veyā bir hastalıktan kurtıla 4) eger sağ elüñ başbarmağı segirse 5) ḥāceti revā ola eger şehādet barmağı 6) segirse bir haber ucundan ḡam-nāk 7) ola ba‘zılar dimişler ‘izzet ve kerāmet bula 8) ve eger orta barmağı segirse ne işlerse 9) anuñ ucundan sevine şāz ola 10) eger dördüncü barmağı segirse bir nesne 11) ucundan şāz ola eger küçük barmağı [s.308] 1) segirse sehel ḡam göre sevine dōst 2) ucundan şāz ola eger sol elinüñ baş 3) barmağı segirse düşmānıyla dōst ola 4) ve bir iş işleye andan şā[z] ola eger ikinci barmağı 5) segirse kimse-y-ile münāza‘a idüp sözün 6) geçüre eger orta barmağı segirse düşmānıyla 7) dōst ola eger dördüncü barmağı segirse 8) bir nesne bula ya bir dōst ucundan 9) şāz ola eger küçük barmağı segirse 10) māl bula girü tiz harc eyleye eger sağ 11) koltuğı segir[se] bir dōstından sağlık haberin [s.309] 1) işide andan şāzılık göre eger 2) sol koltuğı segirse bir dōstdan 3) eylik göre şāz ola sevine eger sağ 4) yağrını segirse şāzılık ve baylık bula 5) bir kavilde ceng ve ḥışm vāki‘ ola eger 6) sol yağrını segirse şāzılık 7) bula ulu[lu]ğa yetişe göñlü gözi açıla 8) eger sağ gögsi segirse bir işden 9) ḡuşsa yiye girü şāz ola eger sol 10) gögsi segirse bir haber işidüp 11) sevine şāz ola eger sağ memesi [s.310] 1) segirse hayırlar işleye eger sol 2) memesi segirse eylik ve hoş göre ve 3) şāz ola eger pehlü segirse sağ 4) yanı ziyān ire eger sol yanı pehlünüñ [segirse] 5) şāzılığa irişe eger pehlünüñ altı segirse 6) evlād şād ola eger arkasınıñ sağ 7) yanı segirse rızık için birez endişe 8) göre ammā yine eylüge dōne eger arkasınıñ 9) sol yanı segir[se] cümle belādan emīn ola 10) eger arkasınıñ ortası segirse 11) u[lu]luk ve dōstlık ve devlet bula eger [s.311] 1) gögsinüñ altı segirse bir nesne ucundan 2) sevine eger gögsi segirse rāhat ola eger 3) gögsinüñ altı segirse bir nesne ucundan 4) sevine eger gögsinüñ ortası segirse 5) bir kimsesi gide kābinli ve yāhūz bir 6) nesne ucundan sevine [ş]āz ola ve eger sağ 7) ve sol eñegisi segirse hürrem ola 8) şāzılık düşe bir sevdiği kimesneye derā- 9)ḡuş ola ve ger yüregi segirse 10) melül ola girü sevine şāz ola ve eger 11) sağ bögreği segirse ḡuşşadan kurtıla [s.312] 1) evvelinden gitmiş māl girü eline gire 2) eger sol bögreği segirse ḡuşşa- 3)lardan emīn ola ve ḥelāl māl

eline gire 4) karnının sağ yanı segirse hasta 5) ise hālās bula eylüg-ile geçe eger sol 6) yanı karnının segirse hasta ola girü 7) tiz şifā bula eger göbegi segirse gönölü 8) gözi çok ola eylüg-ile berekāt bula 9) eger sağ oturağı segirse guşsa ola eger 10) sol oturağı segirse şāz ola ve 11) eger odurağının iki yağı segirse bir kezden [s.313] 1) sağ ola eger kaşuğı segirse rāhat 2) ola ve hürmet bula ve ‘izzet bula ve dağı 3) murādına ire ve eger zekeri segirse 4) oğlu toğa eger zekerinün ucu segirse 5) cimā‘ ide eger zekerinün dibi segirse 6) arzūladuğı kimse ile cimā‘ ide 7) ve dağı eger kim dübürü segirse dilegin bula 8) eger hayānuñ sağı segirse darlıkdan kur- 9) tıla eger hayānuñ so[1] yanı segirse gönli şāz ola 10) ve şāzılıklar çok göre rāhat ola eger 11) ve hayā cümle segirse murādına ire şād ola [s.314] 1) ve eger hayānuñ yanları segirse birez guşşalı 2) ola eger sağ ve sol ve cümle hayā segirse 3) murādına ire eger sağ uyluğı segirse çok māl 4) bula ve düşmān şerrinden emīn ola ve seferden kimesne- 5) si gele eger sol uyluğı segirse gāyetle sevine 6) şāz [u] handān ola eger sağ dizi segirse 7) anuñ hakkında yavuz söz söylemeyeler pādīşāhdan 8) bermurād ola eger sol dizi segirse 9) düşmānı yār olur yā hasreti bir ara gelüp 10) şāz ola sağ incüğü segirse bühtān ideler bir kavilde oğlu toğa eger sağ incüğü taşrası 11) segir[se] bühtān ideler yāhūd seferi ola [s.315] 1) eger sol incüğü segirse sevine 2) düşmānı hōr ola eger sol incüğü taşrası 3) segirse bay ola ve hürmet bula eger sağ 4) baldurı segirse bir yād kişinün namāzın kıla 5) sol baldurı segirse gözleri aydın 6) ola eger sağ baldurı yumsağı segirse 7) baylık göre şāz ola eger sol baldurı yumsağı 8) segirse birez melūl ola girü giçe 9) eger sağ topuğı segirse Tañrı yolına 10) mescid yapa yāhūz aña menend bir şevāb 11) işleye eger sol topuğı segirse nafaķası dar ola bir kavilde dağı maḥlūk katında sevgülü ola [s.316] 1) eger topuğın sağ taşra yanı segirse hayr haber işide 2) eger topuğın sol taşra yanı segir[se] maķşüdi 3) ḥāşıl ola eger topuğın iç ya[nı] segirse sağı 4) uzak sefer eyleye eger topuğın [sol] iç 5) yanı segirse maķşūd ḥāşıl ola murādına 6) irişe eger sağ ayağın arkası segirse 7) bir dōst ucından sevine eger sol 8) ayağın arkası segirse sefer eyleye 9) çok eylikler göre ve çok māl bula veyā- 10) hūz bir gökçek ‘avratdan eylik göre 11) sağ ayağın altı segirse tabanı segirse [s.317] 1) sefer ide murādına irer yāhūz bir haber 2) işide eger sol ayağın segirse yeñi ayak 3) kabı geye yāhūz bir gāyib kimesne gele 4) eger sağ ayağın pençesi segir[se] guşşalı ola 5) eger sol ayağın pençesi segirse şāzı- 6) lık göre eger sağ ayağın ökçesi 7) segirse bir ulu yirden yāhūz bir dōstından 8) hayır haber işide eger sol ayağın ökçesi 9) segirse bir ulu yirden eylik göre 10) sefere vara ol seferde çok māl eline gire 11) eger sağ ayağın baş barmağı segirse [s.318] 1) kul şatun ala ya gāyib māl eline gire ve hayr 2) göre ve hayr haber işide eger sol ayağın 3) baş barmağı segirse cümle ḥāceti revā ola 4) eger sağ ayağın ikinci barmağı segirse 5) ceng ve gavgā ve kaygūya düşe veyāhūz 6) ḥastalık vāķi‘ ola eger sol ayağın 7) ikinci barmağı segirse bir iş işleye andan 8) eylik ve fāyide göre eger sağ ayağın 9) üçüncü barmağı segirse gide ceng ide ammā 10) eline māl ve rızķ gire eger sol ayağın 11) üçüncü barmağı segirse bir cāriye ala kim [s.319] 1) andan sevine ve illā hasta ola girü 2) tiz geçe eger sağ ayağın dördüncü barmağı 3) segirse şıḥḥat bula çok ni‘met bula 4) eger sol ayağın dördüncü barmağı segirse 5) hasta ola yāhūz namāza taķşirlik kıla 6) eger sağ ayağın beşinci barmağı segirse 7) her ne

muradı var-ısa hep hâşıl ola 8) eger sol ayağıñ beşinci barmağı segirse 9) bir kazāya uğraya ammā girü şāz ola 10) ululuk ve iqbāl ü devlet bulmak vardır 11) eger sağ ayağıñ cümle barmakları bir yirden [s.320] 1) segirse yavuz işlerden kurtula göñli 2) hoş ola ve gāyibı var-ısa gele 3) eger sol ayağıñ cümle barmakları var-ısa 4) segirse bir yirden hayır sefer kıla ulu 5) mertebe çok menfa‘at göre eylük bulup şāz [u] 6) handān ola eger kim cümle a‘zāsı segirse 7) bir yirden bir kere ‘ibādet eyleye maqbūl hāzret-i 8) inşaallāhu ta‘ālā vallāhu ā‘lem bi’ş-şavāb 9) temmetü’l-kitāb bi-‘avni’llāhi’l-melikü’l-vehhāb 10) sene 967

9. Karşılaştırmalı Tablo

FBN, Halil Ersoylu, Recep Karaatlı ve Fatih Ramazan Süer’in çalıştıkları yazmalarda geçen seğirmeler tablo hâlinde verilmiştir. Böylece seğirmelere getirilen yorumların kıyaslanması mümkün kılınmıştır.

	Seğirmeler	FBN	H. Ersoylu (B1)	Recep Karaatlı	Ramazan Süer
1	depesi s.	devlet ve ululuk bula	şeref ve devlet bula		māl ve ululuk bula pādişāhlığa lāyık ise pādişāh ola
2	başuñ çevresi s.	ululuğa ire ve māl bula	ululuk bula		mal, ululuk bula bir yād kişinüñ ucundan şād ola
3	başuñ sağ yanı s.	sefere vara tiz girü gele	bir kavm üzerine ululuk eyleye	sefere vara tiz gele	bir bölük halk üzerine ululuk eyleye
4	başuñ şol yanı s.	ululuğa ire göñlinde olan murādına yetişe	sefere vara gele çok fāide göre	gine sefere vara	mübārek sefer ide girü tez gele
5	başuñ öñi s.	bir kavm üzerine ulu ola ol kavm aña muṭī‘ ola		bir kavmin üzerine ulu ola	
6	başuñ ardı s.	şāzū ola		sevine	
7	alnı s.	dilegi yerine [gele] māl bula	oğul için yā bir dost için şād ola		işi seferse seferi murādınca ola
8	alnınuñ sağ	haber irişe	didügin bula		oğul ucundan

	yani s.				yā bir dost ucundan eyülük göre
9	alnuñ şol yani s.	murādına ire	sefere gide murādına irişe		istedügin bula
10	eñse s.	bir sehelce guşşa çeke			
11	kafa s.		sehl guşşa göre	ululuk ve pād- şāhluk bula (baş s.)	māl cihetinden biraz kaygu göre
12	kulağ (şağı) s.	ululardan eyü söz işide	yavuz söz işide	yavuz söz işide	eyü söz işide şād ola
13	şol kulağ s.	düşmānuñ helaklığın işide düşmānları yaramazlıg-ıla añalar	anı yaramazlığa añalar	yavuz söz ile añalar	yavuzluğına añalar
14	şağ kulağnuñ yumşağı s.	kişi-ile ceng ü ğavğā ide anuñ sözi üstün ola	ceng ide		bir kimse ile cenk ide kendünün eli üstün ola
15	şol kulağınuñ yumşağı s.	döstlarla eyü ola	eylücke añıla		ululuk beylik bula
16	şağ kulağınuñ delügi s.	döstından eylük haberini göre ve işite			bir dost anı kāh kāh eyülük ile aña
17	şol kulağınuñ delügi s.	azacuk kaygu çeke			azacuk kaygu göre tiz giçe şāz ola
18	şağ kulağnuñ ardı s.	bir kimesne ile savaşa onuñ sözi üstün ola	halk arasında sözi ğāyetde maqbül ola	bir kimse-ile sözi geçe	bir kimse ile söyleşe kendi sözi üstün ola
19	şol kulağnuñ ardı s.	bir dōsta armağan göndere	hayr haberler işide	bir dost tiz...	bir dost anı eylügile aña
20	kaşı bile s.				bir dostuñ didarın göre
21	şağ kaşuñ s.	şāz olasin ya dōst ucından eyülük göresin	şāzılık göre		şāzlık bula yā erkek oğlu yā bir dost

					ucundan şād ola
22	şol kaşı s. (20)	bī- niyāzlık ve baylık göresin şāz ola	dost hayr ile aña		rahatlık baylık bula
23	şag kaşuñ şag gözi bile s.	bir dōstuñ mevti haberini işide ammā mīrāşın yiyüp çok şafalar süre	murādına irişe eylük bula		murādın bula
24	şol kaşuñ ile şol gözün bile s.	bir hasreti ile buluşup gözinden gerçi(?) yaşı aķa ammā kim çok eyliklerin göre sevine	ķayguluk ola	bir miķdār ķaygulu ola ammā yine tīz sevine	bir pāre ķaygu göre
25	şag gözünñ içi s.	eyü hüyan yavuz hüya dōne		yolundan yaramazlığa dōne	eyü hüyan yavuz hüya dōne
26	şol gözünñ içi s.	murādınca şāzılık göre		bir nesne ucundan sevine şād ola	murādı ucundan feraħ- nāk ola
27	şag gözünñ yuķaru ķapağı s.	şāz ola şāzılığa irişe	rāhatlık ve baylık bula	ķāyet şādılığa irişe sevine	ferah-nāk ola sevine
28	şol [gözün] yuķaru ķapağı s.	nefsin yeñüp bir zarardan ķurtulup ferahlar hāşıl ola	düşmān ile ceng ide	cenk ide ‘ākıbet ķālīb ola	
29	şag gözünñ aşağa ķapağı s.	bir nesne için melül olup ağlaya	şāz ve rāhat ola	melül olup ağlaya	şāzi ve rahat ola
30	şol gözünñ aşağa ķapağı s.	azacük ğam göre girü tīz ğice şāz ola ve rāhat ola	melül olup ağlaya	şādılık ve rāhatlık bula	
31	gözlerünñ ķirpükleri s.	ulu ķişi ucundan nāĝāh sevine			
32	şag gözünñ yuķarı ķirpüĝi s.			bir kimesne göre çokdan görememiş ola	bir kimse göre çokdan görmemiş ola
33	[şag gözün] aşağa ķirpüĝi s.			bir ululuk ucundan sevine şād ola çok	bir uludan nāĝāh şād ola

				fāyide göre	
34	şag gözün kuyruğı s.		pād-şāhdan murādına irişe	māl ve dünyālık eline gire sevine şād ola	māl ucundan hāndān ola
35	şol gözün kuyruğı s.		şāz ve rāhat ola	oğlan ucundan sevine şād ola	oğulcuğından şād ola
36	şag gözün çevresi s.	azacuk hastalık göre	sehl hasta ola	bir miqdār hastalık göre yine tiz şag ola	
37	şol gözün çevre[sı] s.	bir hoş nesneden nāgāh sevine şāz ola	her ne murād var ise hāşıl ola	sevine şād ola	bir nesne ucundan şād ola
38	şol gözün yukarı kırpügi segirse			sevine murādı hāşıl ola	ğamdan āzād ola
39	[şol gözün] aşağa kırpügi s.			anı yaramazlığı- ıla yād ideler	kendü yaramazlığıyla aňalar
40	şag bebegi s.	bir zamān ādemfīler diline düşe yaramazlığı- ıla aňalar		bir ‘illet veya zahmet varışa hālāş ola	ğafletden hālāş ola
41	şol bebegi s.	ol kimesne mekke’ye varup nūr göre		bir zamān halk diline düşeyaramazlığı- ıla yād ideler	bir zamān halkuñ diline düşe
42	şag bınarı s.	bir kimse sevdüğinden ayırup günāhkār ola hem kendü ağlaya hem ayurduğı ağlaya	erkek oğlu tağa	sevinüp şād ola	
43	şol gözün bınarı s.	sevdüğünün boynına kol bağlaya	şāz ve ferrūh ola	erkek oğlu ola	
44	şag gözün burnundan yanı s.				şād ve hurrem ola
45	şol gözün burnundan yanı s.				Hak Te‘ālā bir oğlan vire
46	cümle	şāz ola şāzılık ve	şāzlık ve	şādlık ve baylık	şāzlık ve

	burnı s.	baylık bula	baylık bula	bula	baylık bula
47	burnuñ ucu s.	adı çıka u[lu]lukda ve ola		adı şanı çok ola ve ululuk ve izzet bula	
48	burnuñ içi s.		eyü adla añıla		ululuk birle adı meşhür ola
49	burnuñ sağ yanı s.	cenk ide kimse-y-ile	hamr içe	cenk ide ammā düşmān üzerine gālib ola	şakın kim nāgāh cenk ide
50	burnuñ sol yanı s.	ķaygulu düşe āhır [yi]ne şāz ola	ķaygulu ola	ķaygulu ola āhırına sevine	ķaygu irişe ammā kim sevine
51	burnuñ sağ delügi s.	delıldür şāz ola		sevine şād ola	şād olup feraḥ-nāk ola
52	burnuñ sol delügi s.	ķayguya düşe yāhūz zahım dege ya sōgmek işide		ḥasta-ise şıḥḥat bula sevine	azacuk ķaygu göre
53	sağ yañağı s.	ḥaste ise ḥalāş ola ve şāz ola	ḥasta ise şıfā bula guşşalu ise şāz ola	bir iş işleye anda ba ‘zılar dimiş kim gāyib göre yāhūd birez zahım irişe yāhūd söz işide	ḥasta ola yine şıḥḥat bula
54	sol yañağı s.	bir iş işleye kim andan utana yāhūz gāyib göre sevinisin	bir işleye kim utana veya gāyib gele		bir iş ide kim kendünüñ işinden şermsār ola
55	ağzuñ sağ yanı s.	ululuk bula	ululuk bula	ululuk ve devlet irişe	şāzlık bula
56	ağzuñ sol yanı s.	şāz ola	şāz ola	şādlık ve gönül hoşlığı ire	ḥāndān ola
57	yuĸaru dudağı s.	gāyıbdan kimsesi gele görüşe	düşmānına ķahr ide	düşmānın zelīl eyleye ķār kılmaya	gāyib kimsesi gele
58	aşaĸa dudağı s.	düşmānı zelīl eyleye ḥacālet-ile şıya	düşmānı ḥakīr eyleye	yine gālib gele sevine	düşmāna ķarşı söyleşe muḥabbet eyleye
59	iki dudağı s.	dōstın göre şāz ola yāhūz bir kimse-y-ile ceng	bir gāyib gele	dostın göre ba‘zılar dimiş ki cenk eyleye ve	dostın hoşlıkda göre ba‘zıları demiş kim

		ide		ba‘zılar dimişler ki dostına irişe	kimse ile cenk ide yāhūd dostıyla öpüşe
60	dili s.	kimesne ile fāhişe söyleye	elbette ceng ide	cenk ide düşmānlar düşmānlık eyleye	kimseyle cenk ide çatı çatı
61	eñegi s.	ceng ide ve düşmānlık belüre iki [dō]stuñ arasında	eylücke añıla		cenk ide ‘ādavet belüre kendü ile dostı arasından
62	eñegüñ çukuru s.	kimesne anı eylük-ile aña			kimse anı eylük ile aña
63	bogazı s.	hoş ta‘ām yiye	hoş ta‘ām ekl eyleye	hoş ta ‘ām yiye ba‘zılar dimişler kim ğam-nāk ola	
64	boynuñ sağ yanı s.	māl bula	māl bula çok fā‘ide göre	māl eline gireandan çok menfa‘at bula	māl bula çok menfa‘atlü ola
65	boynuñ sol yanı s.	māl bula renc-ile	hazîne eline gire	māl ve dünyalık eline gire ve ammā incitmeyeler yiye	māl bula ammā rencle zahmetle
66	küllü boynı s.	şadaķa vire namāz kılmak gerek ve hem haķ ta‘ālā‘ya yalvarmak gerek tā kim belā-yı ‘azmı üstünden gidere		bir şadaķa vire ve namazın kıla ta‘tıl eyleye tā kim allāh te‘ālā anun üzerinden belayı gidere	şadaķa virmek gerek oruç [tutmak] ve namaz kılmak gerek hūdā‘ya yalvarmak gerek tā ki belā-yı ‘azmı üzerinden reddeyleye
67	şa[ğ] omuzuñ s.	bir ulu pād-şahlık bulup rāhat ola	beglik ve ululuk bula	şadlık ve eyülük bula	pādişāh olup rāhat ola
68	sol omuzu s.	şāz olup sevine	ġāyet sevine	beglik ve rāhatlık bula huzūr bula	şādān ola
69	iki omuzu bile s.		bir kimsene ile ceng ide	bir kimse ile cenk ide cidāl eyleye ġālib ola	kimseyle ‘arbede ide

70	şag ʔalusı s.				ululuğ bula
71	şol ʔalusı s.				eyülik şazlık bulup eyü fi'il hâşıl ide
72	şag bâzū s.	ni'met ve 'izzet bulup şaz ola	şazlık ve devlet bula	şadlık ve 'izzet bula ba'zılar dimişler ki ğam ve ğuşsa göre ve ba'zılar dimişler ki eger er-ise 'avrat ala eger 'avrat-ise koca ala	'izzet ni'met şazlık bula ba'zıları dimiş kim sehel ğam göre
73	şol bâzu s.	yavu ʔulunmış nesne var-ısa bulup şaz u hurrem ola ve döst cemâlin görüp ferağ hâşıl ide	yavu kılınmış nesne bula	zâyi' olmuş nesnesi varısa bula	yavu varmış eline gire şihhat ile didâr-ı yâr göre
74	şag diresek s.	düşmândan sehel ğam göre	düşmân belüre sehl ğam göre	düşmân belüre sehelce ğam ve ğuşsa çeke ve yine şad ola	düşmân belüre sehel ğam göre soñra hândân ola
75	şol diresegi s.	eylükler göre ve şazılık bula	mâl için ğâyet şaz ola	mâl ve dünyalık eline gire sevine	mâl bula şad ola
76	bili s.		nesne bula sevine	ğâyibden bir nesne eline gire	bir nesne bula yâhûd mübârek sefer ide
77	bilünün altı s.		şaz ve ululuğ bula		bir bölük kavm üzerine ululuğ eyleye
78	belinün üstü s.				düşmân olan girü dost ola şazlık hâşıl ola
79	belinün şol yanı s.				rüz gele sevine
80	belinün öñi s.			şadlık bula	
81	belinün ortası s.			düşmân kendüden döne ammâ ziyân gelmeye ve	

				şadlık bula	
82	şag eli ve bilegi s.	çok māl bula			
83	şol bilegi ve eli s.	şāz ola ululuğa yetiše hürmet bula			
84	bilegi segirse				
85	şag eli s.		hayr hacet kabūl ola		çok māl bula sevine
86	şol eli s.			ululuk ve devlet bula	māl ululuk bulup sevine
87	şag elün ayası s.	çok hayr işleye	her ne murād var ise hāşıl ola	çok hayrlar eyleye	bir ‘lilletden hālāş ola
88	şol ayası s.	ya bir ‘lilletden veyā bir hastalıktan kurtıla	şāz ve rāhat ola	‘lilletden ve zahmetden kurtula	
89	şag elün başbarmağı s.	hāceti revā ola	bir ‘adāvetden kurtula	hāceti revā ola	hāceti reva ola
90	şehādet barmağı s.	bir haber ucundan ğam-nāk ola ba‘zılar dimişler ‘izzet ve kerāmet bula		bir haber ucundan ğam-nāk ola ve ba‘zılar ‘izzetden ve keremendür dirler	bir haber ucundan ğam göre ammā yine müşkili āsān ola
91	orta barmağı s.	ne işlerse anuñ ucundan sevine şāz ola		bir işiñi işler lā-şek sevine	her ne iş kim işleye anuñ ucundan şāz ola
92	dördünci barmağı s.	bir nesne ucundan şāz ola		sevine	bir nesne ucundan hurrem ola
93	küçük barmağı s.	sehel ğam göre sevine dōst ucundan şāz ola		bir miqdār ğamdan ve ğuşşa soñra sevine şād ola	sehel ğam göre soñra şād ola
94	şol elinün baş barmağı s.	düşmān-ıla dōst ola ve bir iş işleye andan şā[z] ola	düşmānla münāza‘atla söz geçüre	düşmanlar ile savaşa ammā ziyān gelmeye	düşmānıyla söyleşe dost ola
95	ikinci barmağ s.	kimse-y-ile münāza‘a idüp		hayr haber işidüp sevine	kimseyle söyleşe

		sözün geçüre			münâzi‘ eyleye kendü sözün geçüre
96	orta barmağı s.	düşmānıyla dōst ola		bir kimsene ile münâzā’a idüp sözün geçüre	hayr işleye şād ola
97	dördinci barmağı s.	bir nesne bula ya bir dōst ucundan şāz ola		devlet ve māl bulup sevine	nesne bula sevine ya bir dost ucundan şād ola
98	küçük barmağı s.	māl bula girü tīz harc eyleye		māl eline gire ve tīz harc eyleye durmaya	māl bula girü tīzcek geçe
99	sağ koltuğı segir[se]	bir dōstından sağlık haberin işide andan şāzılık göre	bir dostdan şāz ola	azacığ ğuşşa çeke yine hayra dōne	azacuk kaygu göre
100	şol koltuğı s.	bir dōstdan eylik göre şāz ola sevine	kaygu geçüre	çok pul bula sevine şād ola ve ba’zılar dimişler ki cenk ide	bir dost ucundan şād ola
101	sağ yağrını s.	şāzılık ve baylık bula bir kavilde ceng ve hışm vāki‘ ola			
102	şol yağrını s.	şāzılık bula ulu[lul]ğa yetişe gōnlü gözi açıla			
103	sağ gögsi s.	bir işden ğuşşa yiye girü şāz ola	bir kimseden korka	bir işden korku ve ğuşşa çeke	dāimā bir işden korka ğuşşa yeye
104	şol gögsi s.	bir haber işidüp sevine [şā]z ola	bir haber işide	bir hayr haber işide sevine	bir hayr iş ide şāz ola
105	gögsinüñ altı s.	bir nesne ucundan sevine			‘avrat diliyle aña düşmān olalar
106	gögsi s.	rāhat ola			
107	gögsinüñ ortası s.	bir kimsesi gide kābinli veyāhūz bir nesne ucundan sevine [ş]āz ola			
108	sağ ve şol	hurrem ola şāzılık			

	eñegisi s.	düşe bir sevdügi kimesneyi der- âgûş ola			
109	şag memesi s.	hayırlar işleye		hayırlar işleye	haq te‘ālā hayru ir göre
110	şol memesi s.	eylik ve hoş göre ve şāz ola		eyülük ve hoşlık bula	eyülük hoşluk bula
111	memenüñ altı s.			altı kez evlene	allāhu ‘ālem altı kez evlene
112	iki meme bir kezden s.			sevine şād ola	eyülükler bula yāhūd işleye
113	pehlū[nuñ] şag yanı s.	ziyān ire			
114	pehlūnuñ şol yanı [s.]	şāzılığa irişe			
115	pehlūnüñ altı s.	evlād şād ola			
116	arqasınuñ şag yanı s.	rızq için birez endîşe göre ammā yine eylüge döne		sevine şād ola	biraz zahmet irişe rızq ucundan
117	arqasınuñ şol yanı segir[se]	cümle belādan emīn ola		bir zamān cümle belādan emīn ola	oğlu toğa
118	arqasınuñ bir yanı s.		ululuk bula		
119	arqasınuñ ortası s.	u[lu]luk ve dōstluk ve devlet bula	erkek oğlu toğa	ululuk ve devlet bula	beylik ululuk bulup rahat ola
120	arqası s.				bir ulu kişiden çok haber işide
121	cümle arqası s.		rızq için şāz ola	birez kaygulu ola ammā şoñı hayr ola	kaygu katılık irişe
122	yüregi s.	melül ola girü sevine şāz ola	eylük irişe	melül ola ve yine sevine	
123	yüreginüñ üstü s.				melül ola ama tiz geçe
124	şag böğür s.		bir ziyān irişe		
125	şol böğür s.		bir haber-i beşāret gele		

			belâlardan emîn olup râhat ola		
126	şâğ böğregi s.	ğuşşadan kurtıla evvelinden gitmiş mâl girü eline gire			
127	şol böğregi s.	ğuşşalardan emîn ola ve helâl mâl eline gire			
128	karnınıñ şâğ yanı s.	hâsta ise halâş bula eylüg-ile geçe		hâsta ise şifâ bula iyilüğe döne	hastalıktan halâş ola
129	şol yanı karnınıñ s.	hâsta ola girü tîz şifâ bula		hâsta ola yine tîz şifâ bula	hâsta ola girü tîz geçe
130	karnı s.				gönli hoş ola
131	göbegi s.	gönlü gözi toq ola eylüg-ile berekât bula	teni şifâ bula	bay ola eyülük ve bereket bula	eyülükler bereketler bula bay ola
132	şâğ yanı s.		hayr beşâret ola		
133	şâğ oturağı s.	ğuşşa ola			
134	şol oturağı s.	şâz ola			
135	odurağınıñ iki yañı s.	bir kezden şâğ ola			
136	kaşuğı s.	râhat ola ve hürmet bula ve ‘izzet bula ve dağı murâdına ire		kız oğlan ala şâdlık bula murâd bula	kız oğlanıyla cimâ‘ ide
137	kaşığınıñ şâğ yanı s.			bir zamân hâsta ola ammâ yine iyü ola	
138	kaşığınıñ şol yanı s.			eylik ve râhatlık bula veyâhud hayrlı sefer ide yine şağlğıla gele	
139	zekeri s.	oğlı toğa	‘izzet ve hürmet bula	hürmet ve ‘izzet bula sevduğı kimesne ile cima‘ ide	‘izzet ve mertebe bulup mağbûbıyla mücâmâ‘ eyleye

140	zekerinüñ uci s.	cimā' ide			
141	zekerinüñ dibi s.	ārzūladuğı kimse ile cimā' ide			
142	dübürü s.	dilegin bula	bir yirden bir yire gide	bir yerden bir yere gide yine tiz gele	bir yirden bir yire vara
143	dübürün şag yanı s.			sa'adet döşegine rāhat ola	sa'adet döşeginde otura
144	[dübürün] şol yanı s.			şadlık ve rāhatlık ve hayrlar göre	şadlığa irüşüp rāhat ola
145	hayānuñ şagı s.	darlıktan kurtıla		sevine şad ola	darlıktan halāş olup şad ola
146	hayānuñ şo[l] yanı s.	gönli şāz ola ve şāzılıklar çok göre rāhat ola		birez kaygu çeke şoñra şad ola	kaygu çeke illā sa'adete irişe
	hayā cümle s.	murādına ire şad ola			darlığa düşe ama tiz geçe
147	hayānuñ yanları s.	birez guşşalu ola	darlığa düşe	darlığa düşe ammā yine halāş ola	
148	şag ve şol ve cümle hayā segirse	murādına ire			
149	şag uyluğı s.	çok māl bula ve düşmān şerrinden emīn ola ve seferden kimesnesi gele	birez düşe yine gānī ola	çok şadlık ve eylik göre	ğamgīn ola ba'zıları dimiş kim seferde kimesesi var ise gele
150	şol uyluğı s.	ğāyetle sevine şāz [u] handān ola	olardan söz işide	bir sevgülü cān ucından sevine	çok şāzlık eyülük göre
151	şag dizi s.	anuñ hāqqında yavuz söz söylemeyeler pādişāhdan bermurād ola	pād- şāhından şāz ola	pād-şāhdan eylik göre	pādişāhdan çok eyülük göre
152	şol dizi s.	düşmānı yār olur ya hasreti bir ara gelüp şāz ola	bir düşmeni zāhir ola	bir kimesne-ile düşmān ola veyāhūd azacık hastalık vāki'	düşmān belüre yā hasta ola

				ola yine eyü ola	
153	şag incügi s.	bühtân ideler bir kavide oğlı toğa			
154	şag incügi taşrası s.	bühtân ideler yâhüd seferi ola			
155	şol incügi s.	sevîne düşmânı hor ola			
156	şol incügi taşrası s.	bay ola ve hürmet bula			
157	şag baldurı s.	bir yād kişinün namāzın kıla	at üzerine gele	bay kişinün namāzın kıla veyāhūd nāgāh eyluğa ve hayra yitişe	bir nesne ucundan gözi aydın ola
158	şol baldurı s.	gözleri aydın ola	şaz ola	şad ola ve gāyib ucundan gözi aydın ola	
159	şag balduruñ yumşağı s.	baylık göre şaz ola		baylık ve şadlık bula	melül ola ammā tiz geçe
160	şol balduruñ yumşağı s.	birez melül ola girü giçe			baylık bulup şad ola
161	şag topuğı s. (şag tabanı s.)	Tañrı yolına mescid yapa yāhüz aña menend bir şevāb işleye	devlet bula		devlet ‘izzet bulup hayr işleye yāhū mescid yapa
162	şol topuğı s.	nafaqası dar ola bir kavide dahı maḥlūk katında sevgülü ola	nafaqası dar ola		nafaqası tar ola
163	topuğun şag taşra yanı s.	hayr haber işide			
164	topuğun şol taşra yanı s.	maḥşudı hāşıl ola			
165	topuğun şag iç ya[nı] s.	uzak şefar eyleye			
166	topuğun [şol] iç	maḥşud hāşıl ola murādına irişe			

	yarı s.				
167	sağ ayağın arkası s.	bir dōst ucından sevine		bir ulu ucından veyāhūd bir devletlūden šād ola	bir ulu ucundan ya bir dost ucundan ferāhnāk ola
168	şol ayağın arkası s.	sefer eyleye çok eylūkler göre ve çok māl bula veyāhūz bir gökçek ‘avratdan eylik göre		sefer eyleye ve çok māl eline gire bir güzel ‘avratdan fāyide göre	sefere çıka māl bula ya bir gökçek yüzlü hatun ala eyülük göre
169	sağ ayağın altı s. tabānı s.	sefer ide murādına irer yāhūz bir haber işide			mübārek sefere gide
170	şol ayağın [altı] segirse	yeñi ayakkabı geye yāhūz bir gāyib kimesne gele		sefer ide murādına irüp girü gele	sefere gide mübārek isim ile gele
171	sağ ayağın pençesi s.	ğuşsalu ola			
172	şol ayağın pençesi s.	şāzılık göre			
173	sağ ayağın ökçesi s.	bir ulu yirden yāhūz bir dōstından hayır haber işide	ululuğa dege		
174	şol ayağının ökçesi s.	bir ulu yirden eylūk göre sefere vara ol seferde çok māl eline gire	huşūmet ola		
175	sağ ayağının üstü s.		bir ulu kimse için şāz ola		
176	şol ayağının üstü s.		sefere gide		
177	sağ ayağın baş barmağı s.	kul şatun ala ya gāyib māl eline gire ve hayr göre ve hayr haber işide	kul qaravaş ola	kul şatun ala veyāhūd gāyib yerden māl eline gire	kul şatun ala

178	şol ayağın baş barmağı s.	cümle hâceti revâ ola	mübârekdür	cümle hâceti revâ ola	hâceti revâ ola
179	şag ayağın ikinci barmağı s.	ceng ve gavgâ ve kayguya düşe veyâhüz hastalık vâkı' ola		bir sehel gam ve guşsa çeke ve sonra râhatlık bula	kayguya irişe
180	şol ayağın ikinci barmağı s.	bir iş işleye andan eylik ve fâyide göre		bir iş işleye andan eylik ve fâyide göre	vâfir eyülük göre
181	şag ayağın üçüncü barmağı s.	gide ceng ide ammâ eline mâl ve rızk gire		cenk ide kayguya düşe ammâ ziyân gelmeye	mâl ni'met bula
182	şol ayağın üçüncü barmağı s.	bir cârîye ala kim andan sevine ve illâ hasta ola girü tîz geçer		hasta ola veyâhüd namâzda takşîratı ola	şâd ola
183	şag ayağın dördüncü barmağı s.	şihhat bula çok ni'met bula		rahmet ide ve ni'met ziyâde ola	cenk ide ammâ girü ni'met bula
184	şol ayağın dördüncü barmağı s.	hasta ola yâhüz namâza takşîrlik kıla		ferahlar ve şâdliklar hâşıl ola	hasta ola ya kâhil ola
185	şag ayağın beşinci barmağı s.	her ne murâdı var-ısa hep hâşıl ola		her ne murâdı varısa hâşıl ola	hak'dan dilegi revâ ola
186	şol ayağın beşinci barmağı s.	bir kazâya uğraya ammâ girü şâz ola ululuk ve iqbâl ü devlet bulmak vardır		bir tasacık gele girü şâd olup sevine	cümle kayguları def' ola
187	şag ayağın cümle barmaqları bir yirden s.	yavuz işlerden kurtula gönli hoş ola ve gayib var-ısa gele		yavuz işlerden kurtula	katılıktan halâş ola
188	şol ayağın cümle barmaqları var-ise s.	bir yirden hayır sefer kıla ulu mertebe çok menfa'at göre eylik bulup şâz [u] handân ola		bir yerden bir yere sefer ide menfa'at ve eylik bula	bir yerden bir yere gide zarar sefer ide kaygulu oluna

189	cümle a'zâsı bir yerden s.	bir kere'ibâdet eyleye			
-----	----------------------------------	---------------------------	-------	-------	-------

10. Sonuç

FBN no. 178'de bulunan mecmuanın üçüncü metni olan seğir-nâme genel itibariyle sade dille yazılmıştır. Eserin müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. Eser, H. 967 (M. 1560) tarihinde tamamlanmıştır. 16. yüzyıl Eski Anadolu Türkçesinin bitip Osmanlı Türkçesinin başladığı yüzyıl olarak kabul edilir. Eser dil özellikleri bakımından Osmanlı Türkçesi döneminde yazılmış olmakla birlikte büyük ölçüde Eski Anadolu Türkçesi hususiyetlerini taşımaktadır. Gerek kelime tabanında gerekse eklerde EAT döneminde yuvarlak ünlülü kullanılan bir kısım eklerin düz ünlülü şekilleri eserde görülmektedir.

Yazma, barındırdığı seğirme sayısı (151) şimdiye kadar üzerinde çalışma yapılan mensur seğir-nâmelerin en hacimlilerinden birisidir. Daha önce yapılan seğir-nâme metinleriyle FBN'de bulunan Segir-nâme metni arasında, seğirme sayıları ve uzuvların seğirmelerine getirilen yorumlar bakımından farklılıklar vardır. Bu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için mensur şekilde meydana getirilmiş olan çalışmalardan Halil Ersoylu, Recep Karaatlı ve Ramazan Fatih Süer'in çalışmalarında geçen seğirmeler ile FBN yazmasında geçen seğirmelerin karşılıklı tablosunu çalışmaya eklenmiştir.

Dört (FBN ile Halil Ersoylu, Recep Karaatlı ve Ramazan Fatih Süer çalışmaları) seğir-nâme metni karşılaştırıldığı zaman 189 seğirmenin olduğu görülmüştür. Bu durum diğer metinlerde yer alan seğirmeler ile yeni seğir-nâme metnlerinin bulunup karşılaştırılmasıyla sayının daha da artacağını bir göstergesidir.

Seğir-nâme sadece dil özellikleri açısından değil, barındırdığı sözvarlığı ile de (*eñek, bögrek, bilesinde, baylık, kimesne, ucından* gibi bugün kullanımda olmayan) Türkçeye katkı sağlayacak niteliktedir.

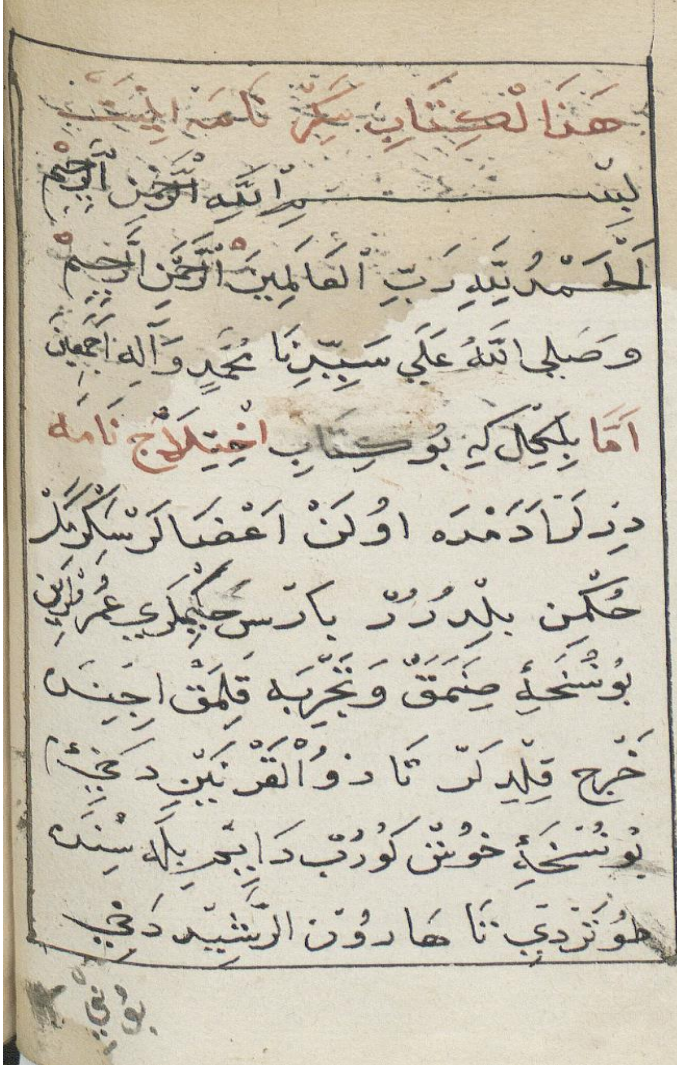
Seğir-nâmelerin gerek yurt içinde gerekse yurt dışında birçok yazması olduğu anlaşılmaktadır. Manzum ve mensur olarak yazılan seğir-nâmeler müstakil eserler hâlinde hazırlandığı gibi, tabir-nâme ve kıyafet-nâme türünde yazılmış eserlerin ya da çeşitli mecmuaların bir bölümünü teşkil eden edebî bir tür şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu da seğir-nâme metnlerinin gözden kaçmasına sebep olan unsurlardan biri olarak

gözükmektedir. Tespit edilen yeni seğir-nâme yazmaları üzerine yapılacak çalışmaların bu türde yazılan eserlerin dilinin ve sözvarlığının ortaya çıkarılmasına katkı sağlanacağı aşikârdır.

KAYNAKÇA

- BLOCHET, E. (1932). *Bibliothèque National Catalogue Manuscripts Turcs I*, Paris Bibliothèque National 58 rue de Richelieu.
- ERSOYLU, Halil (1989). “Seğir-nâme”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Belleten)* 1985, (Ankara 1989), 27-48.
- _____; (1992) “Seğir-nâme (II)”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Belleten)* 1992, (Ankara, 1995), 99-145.
- GÜLENSOY, Tuncer (2007), *Köken Bilgisi Sözlüğü I*, TDK Yay., Ankara.
- KARAATLI, Recep (1999). “Türkçe Bir Seğir-nâme Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 1999/I-II, s. 89-142.
- KORKMAZ, Zeynep (1997). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, TDK Yay., Ankara.
- _____, Zeynep (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.
- ÖLMEZ, Mehmet (2003). “Çağataycadaki Eskicil Öğeler Üzerine”, *Mustafa Canpolat Armağanı* (Yay. Hzl. A. Ata-M. Ölmez), Ankara, Sanat Kitabevi, 135-142.
- ÖZER, Arif (1969). “Türkçe İki Seğir-nâme Kitabı Üzerine”, *Türk Kültürü*, C.VII, S. 77, Mart 1969, s. 48-52
- ÖZERGİN, Muammer Kemal (1967). “Eski Bir Seyirme-nâme”, *Türk Folklor Araştırmaları*, 10, S. 211, Şubat 1967.
- SERTKAYA, Ayşe Gül (2011). “Bilinmeyen bir Seğir-nâme yazması”, 38. *Icanas. 10-15.09.2007. Ankara-Türkiye. Bildiriler: Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi*. Ankara, 2011, s. 1533-1560.
- SÜER, Fatih Ramazan (2011). “Bir Seğirname Örneği”, *Turkish Studies-International Periodical Forthe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/4 Fall 2011*, p. 287-304.

- SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya (2007). “Seğir-nâme ve Seğirmek Manaları Üzerine Bir İnceleme”, Atatürk Ün. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 32, Erzurum, 2007, s. 53-69
- _____, (2008). “İlm-i Tefe’ül ve Tefe’ül-nâme (Ku’rân falı) Üzerine Bir Değerlendirme”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Volume 1, Issue 2 Winter 2008, s. 383-391.
- _____, (2010). Seğirname, Fenomen Yay., Erzurum.
- SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya-GÖZİTOK, Mehmet Akif (2014). Gaybî İlim Şubesi Olarak İhtilâc-nâmeler ve Mevlânâ Sevâdî’nin Manzum İhtilâc-nâmesi, Dede Korkut Dergisi, C. 3, S. 6, Ordu, s. 105-131.
- ŞAKAR, Sezer Özyaşamış (2010). “Bir Tür Fal Kitabı: İhtilâc-nâme”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, İstanbul, S. 22, s. 213-228.
- TATÇI, Mustafa (1993). “Türk Edebiyatında İki Tür Seğirname ve Çınname”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, İstanbul, S. 87, s. 237-242.
- TİETZE, Andreas (2002). Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Sözlüğü, C. I, İstanbul.
- Türkçe Sözlük (2005). TDK Yay., Ankara.
- VARDAR, Berke (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, Multilingual Yay., İst.

سَكْرَ بَرْقَمِ اَوْزَرِيَه اُولُو اُولَا اُولُو اُولُو
 اَكَا مَطِيح اُولَه اَلْكِ يَ شَا اَرْدِي سَكْرَه
 شَا اُولَا اَلْكِ اَلْكِ سَكْرَه دَكِي بِرِي سَكْرَه
 مَال بُولَه اَكَا اَلْكِ بُولَه صَاغ يَانِي حِيرَه
 اِبْرِشَه اَكَا اَلْكِ بُولَه صَقُول يَا سَكْرَه
 مَرَدِيَه اِبْرِشَه اَكَا اَلْكِ سَكْرَه سَكْرَه بَر
 سَهْل حِيرَه غَصَه حَكَا اَكَا اَلْكِ بُولَه سَكْرَه
 صَاغِي اُولُو لَرْدَن اَبُوسُوز اَشِيَه اَكَا
 صَقُول بُولَه سَكْرَه دُشْمَانَكِرَه حَكَا
 اِبْفَن اَشِيَه دُشْمَانَكِرِي بِرْمُو لِيَقِيَه اَكَا
 اَكَا صَاغ قُولَا غُر بُولَمَشِي سَكْرَه
 سَكْرَه

حَوْر د سَكْرَسَه بُوخوش نَسَمَه دَق
 نَا كَاه سَوِيَه شَاذ اَوَلَه **اگر صانع**
 بِيكِي سَكْرَسَه بَر رَمَان اَدَمِيكِر دِيكِي
 دُو شَد بَر مَزِيَه اَكَاَر **اگر صانع**
 سَكْرَسَه اَوَل كِسَنَه مَكِيَه وَا دَب نَوْر د
اگر صانع بِيكَا رِي سَكْرَسَه بَر كِسَنَه سَوَد
 كِنْدَن اِيَرَب كَوْنَاه كَا رَاوَلَه هَم كَنَد
 اَعْلِيَه هَم اِيَر دُو خِي اَعْلِيَه **اگر صانع**
 كُو زِيَك بِيكَا رِي سَكْرَسَه سَوَد
 بُو ي نِه قَوْل بَقِيَه **اگر صانع** بُو رِي سَكْرَسَه
 شَاذ اَوَلَه شَاذ لَق وَا يَلَق بُو كَه **اگر**
 بُو رِي

سَكْرَسَه سَهَقَلَه نَحْم كُورَه مَوْرَه دُوسْت
 اوجُيْدَن شَاذْ اُولَا **اَلْصَوْلَه اَلْمَلِكُ**
 بَرْمَغِي سَكْرَسَه دُوشْمَانِيْكَه دُوسْت اُولَه
 وَبَرَايِيْش اَشْتِيْه اَنْدَن شَا اُولَه **اَلْاَشْتِيْ**
 سَكْرَسَه كَشِيْده مَنَارِيْه اِيْدُوْب سُوْرَن
 كَجُوْرَه **اَلْاُولَه** بَرْمَغِي سَكْرَسَه دُوشْمَانِيْه
 دُوسْت اُولَه **اَلْاُولَه** بَرْمَغِي سَكْرَسَه
 بَرْتَنَسَه بُوْلَا يَا بَرْمَغِي دُوسْت اوجُيْدَن
 شَاذْ اُولَه **اَلْاُولَه** بَرْمَغِي سَكْرَسَه
 مَا دَبُوْلَه كِيْمُو تِيْزْ خَبِيْع اَيْلِيْه **اَلْاُولَه**
 قُوْلُوْغِي سَكْرَسَه دُوسْتَنْدَن سَاغْ لَقْ خَبِيْدَن
 اَشْتِيْ

